СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 205. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 3. вересня, 1929. VOL. XXXVII. No. 205. Jersey City, N. J., Tuesday, September 3, 1929. THREE CENTS.

ЗАТОПЛЕННЄ КОРАБЛЯ

НАРАХОВУЮТЬ 70 ЖЕРТВ, 40 ВРАТОВАНО.

САН ФРАНЦИСКО (Каліфорнія), 31. серпня.—Прибережний пасажирський корабель „Сан Хван" зударився 18 миль від Пюджен Пойнту з нафтовим кораблем Стендард Ойл Ко. „С. Т. Додом" та потонув з великим числом людей.

Катастрофа є одною з найбільших, які случилися в сій околиці. Як оповідають моряки з нафтового корабля, котрий прибув сюди ушкоджений, але без утрати одного чоловіка, зударення наступило вечером коло 12. години, серед тяжкої пітьми, мраки й бурі. Мимо сього всього однак завинити тут мала не стільки буря, як неввага команди „Сан Хвана". Коли саме „С. Т. Дод" зочив „Сан Хвана", він сейчас дав сиґнали, куди він буде їхати. „Сан Хван" чомусь став їхати якраз у ту саму дорогу. Наступило зударенне. „С. Т. Дод" віхав своїм острим дзюбом у бік „Сан Хвана" так, що один 6-літний хлопчина переступив з покладу „Сан Хвана" на поклад „С. Т. Дода" як по одній площині. Удар „С. Т. Дода" розколов „Сан Хвана" на дві части. „Сан Хван" сейчас похилився назад та став топитися. За три мінути його вже не було видно. Моряки, що правда, спустили лодки, але вратувати всіх не могли, бо богато людей вже спало в своїх каютах та про нещастя нічого не знали.

Одних розбитків виратував самий таки „С. Т. Дод", котрий по випадку станув коло потопаючого, виловлюючи потопаючих людей. Скоро однак команда й сього корабля побачила, що корабель ушкоджений і що він мусить поспішати до порту. На радіовий заклик „С. Т. Дода" наспів ще один корабель, який віз дерево. Оба разом виловили 40 людей з „Сан Хвана".

Офіціяльної лісти втрат ще не подано. Досі ще не стверджено, де находиться 70 осіб зі затопленого корабля. Припускають, що всі вони майже потонули.

МІСТО НЮ ЙОРК ВИТАЄ ЛЕТУНІВ „ҐРАФА ЦЕПЕЛІНА".

БАЛЬОН ВИЇЗДЖАЄ ДОМІВ У СУБОТУ ВЕЧЕРОМ.

НЮ ЙОРК, 31. серпня. — Д-ра Гуґона Екенера, капітана „Ґрафа Цепеліна", та його офіцирів витало нині урядово місто Ню Йорк. Міський мейор причепив їм усім медалі міста. Бесідники величали Німеччину за її мирові здобутки.

Тимчасом у Лейкгорсті, Ню Джерзі, наповняють „Ґрафа Цепеліна" новим ґазом на нову подорож у Німеччину, куди він вибирається в суботу вечером, якщо погода буде приятлива.

ВЖЕ ВСТАНОВЛЕНО ДЕНЬ ПРИЇЗДУ МЕКДОНАЛДА ДО АМЕРИКИ.

БОЛТИМОРСЬКА ҐАЗЕТА ПОДАЄ, ЩО ВІН ВИСІДЕ 4. ЖОВТНЯ.

БОЛТИМОР (Меріленд), 31. серпня. — Місцева щоденна ґазета „Болтимор Сон" подає, що англійський премієр Мекдоналд висіде в Злучених Державах 4. жовтня.

Мекдоналд має стрінутися з президентом Гувером на конференції в справі мира та обмеження зоружень.

ПРОБИ ДОБУВАННЯ ЛЮДЕЙ ЗІ ЗАТОПЛЕНОЇ СУБМАРИНИ.

ПРОТИ З ПІДВОДНИМИ „ЛЕГЕНЯМИ" ВДАЛИСЯ.

НЮ ЛОНДОН (Конетикот), 31. серпня. — У місцевій стації для підводних лодок роблено нині проби з ново придуманим приладом для ратування моряків зі затопленої субмарини.

Товчком до придумання сього приладу стала відома катастрофа субмарини „Ес-Фор" з більшою частиною її моряків. Сю субмарину добуто з води та перероблено її відповідно до теперішних проб. Прилад до ратовання моряків з потопаючої субмарини називається „легенями". Він достарчає ґазу до дихання морякови, що покинув субмарину глибоoо під поверхнею води та пливе до поверхні.

Проби були удачні. Всі моряки, що брали участь у пробі, дісталися на поверхню води без припадку.

ҐАСТОНСЬКИЙ ПРОЦЕС.

ДОДАНО ТІЛЬКИ ОДНОГО НОВОГО ПРИСЯЖНОГО СУДДЮ.

ШАРЛОТ (Норт Каролайна), 31. серпня. — На вчорашній сесії суду проти 16 страйкарів і юнійних аґітаторів, обжалованих за вбийство ґастонського начальника поліції Ейдерголта, зроблено тільки те, що добрано до лави присяжних суддів ще одного чоловіка. Є ним А. Паркер, молодий клерк у крамниці корінних товарів.

До полудня вичерпано всю лісту можливих кандидатів на лаву, хоча ся ліста мала 200 імен, і покликано нову лісту, що має 300 імен.

ОСТЕРІГАЄ ЖІНКИ ПЕРЕД МОДОЮ ТОНКОСТИ.

НЮ ЙОРК, 31. серпня. — Міський комішенер здоровля виступив публично з осторогою проти теперішньої моди жінок робитися як можна найтоншими. Він каже, що коли ся мода буде держатися довше, то слідуюче покоління людей буде хоре на сухоти.

Він радить не переїдатися, але пропонує їсти подостатком.

ОГРАБИЛИ ДВА БАНКИ.

ЕСТЕРВИЛ (Айова), 31. серпня. — Банда розбійників напала на Емет Кавнті Стейт Бенк та зрабувала з нього дві тисячі долярів.

Бандити закликали пожарних сторожів на фалшивий пожар у другу частину міста, чим відвернули увагу людей в ту сторону. Коли вони зявилися перед кратами банку, урядники взяли їх за банкових контрольорів. Доперва як побачили дула машинового кріса, зрозуміли в чому річ.

У недалекому місті Бруклині три бандити напали на банк Повешік Кавнті Сейвинґ Бенк і теж зрабували 2,000 долярів. Здається, се були ті самі розбійники, що ограбили банк в Естервилі.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР.

В селі Кулачківцях, повіт Коломия, вибух 15. липня, в 11-тій годині в ночи, великий пожар, що наробив богато шкоди, бо була велика буря. Погоріли: Михайло Демчук, Федір Демчук, вдова по Олексі Максимчукови, вдова по Василеви Ґріґірчакови й Іван Павлюк. Декотрими погорільцям пропало всьо їх майно. Причина пожежі невідома.

НОВИЙ ВИПАДОК ШПИГУНСТВА.

В Кишиневі впали військові власти на слід шпигунства, яке принимає чимраз ширше розгалуження. В справу замішані військові особи з летунства, які шпигували в користь совітів. Зійськовий прокуратор зарядив кілька арештувань.

ЖІНКА В ЕСПАНІЇ.

Ще перед кількома роками належала Еспанія щодо становища жінки до найбільше консервативних країн. В 1900 році на еспанських університетах не було ще ніодної студентки. В 1910 році було їх 98, а в 1927 вже 3,285. Найбільше студіюють вони фільософію, фармацевтику, літературу і право.

ЦИГАНСЬКИЙ КЛЮБ КОПАНОГО МЯЧА.

В Мукачеві на Підкарпаттю заснували собі цигане власний клюб копаного мяча. Цей клюб і циганська школа у Ужгороді мабуть одинокі циганські організації в світі.

ХІНСЬКІ ЗУБНІ ЛІКАРІ.

Один англійський часопис показує, як в Хінах тягнуть зуби. Там тягнуть їх лікарі пальцями. Щоби мати сильні пальці, вони змалку учаться витягати пальцями цвяхи з дощок. Щоби зменшити біль, вони уживають опіюм, мяткової [illegible] й оливи з ріжних корінців. Лікарі кажуть, що ці слабости походять від ріжних червяків. Тому вони носять з собою все червяків, котрих показують слабим, як витягнуть їм зуба.

З УКРАЇНСЬКОЇ ОПЕРИ В КИЇВІ.

Хор київської опери вивчив за останній час такі опери: „Донні грає", „Ніч проти Різдва", „Тарас Бульба" й „Самійло Кішка". „Тарас Бульба", що ним має відкритись цьогорічний сезон, зазнав чималих музичних перерібок. До опери введено Лисенкові народні хори й додано кантату „Бють пороги". Ці перерібки й додатки, що їх подав композитор Радзиєвський, мають на меті підкреслити соціяльний характер твору.

ІЗ ДИВОГЛЯДІВ ШКІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.

Некваліфіковані вчителі в середніх школах мусять у Польщі старатися що року за дозвіл навчання, без якого не вільно їм учити навіть у приватних школах. Досі діставали вчителі, які вчать в українських приватних середніх школах, дозвіл навчання в українській і польській мові, та відтепер взялася Львівська Шкільна Кураторія за довоглядну практику: дає вправді згаданим учителям-Українцям дозвіл навчання для українських середніх шкіл на шк. рік 1929-30, але тільки з польською мовою навчання!

СИН АРЕШТОВАНИЙ ЗА ВБИТТЯ БАТЬКА.

За вбиття Миколи Пасовистого, богатого українського фармера коло Шіґо, Саск., арештовано його рідного сина, 18-літнього Івана Пасовистого. Арештований признався до страшного злочину. Старий Пасовистий вийшов з дому 1. серпня, щоби вигнати худобу на пасовиско. Коли до вечера не вернув, зачали за ним шукати. По многих годинах шукання старший син Пасовистого, Петро, найшов трупа свого батька на стрімкім березі, трохи з боку від стежки. Місце, де він лежав, показала йому худоба, котра стояла на березі з витягненими наперед головами, немов би щось вартувала. Сліди показували, що вбитого затягнено яких 20 ярдів в корчі з місця, де він упав.

Коли старий Пасовистий вийшов за худобою, його наймолодший син, Іван, вийшов також; вийшов подивитися за кіньми.

Слідуючого дня Петро Пасовистий з Іваном поїхали до Шіґо з Владиком Кучинським. В Шіґо Іван Пасовистий попросив Кучинського, щоби позичив йому у вечер свого автомобіля, а коли той спитав, на що, хлопець признався, що застрілив свого батька і хотів би його десь сховати. Коли батькового трупа найдено, поліція арештувала хлопця і він перед поліцією також признався.

ДИКУНИ ГОДУЮТЬ БЛИЗНЯТАМИ КРОКОДИЛІВ.

Нещаслива є доля близнят у деяких частях західної Африки. Тамошні люде, Негри, вважають, що в таких дітях вселюється чорт, отже не церемоняться з ними богато, а кидають їх на пожертя крокодилям. Так оповідає д-р Данило Дайвенпорт, канадійський дослідник, уроджений в Мус Джо і вихований у Великій Британії. Він якраз вернув до Канади по пятьох літах блуканини по таких околицях західної Африки, де ще ніколи білий чоловік не ставав ногою. Д-р Дейвенпорт привіз з собою до Канади „на памятку" двох канібалів з Африки: одного з Бельґійського Конго, а другого з Камеруну, який є тепер під мандатом Франції.

ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ В РИМІ.

Під проводом митрополита Шептицького прибуло до Риму паломництво галицьких Українців. Паломники, в числі 120 осіб, зложили вінець на домовині незнаного вояка з італійською написю: „Незнаному воякові українські паломники". Римський денник „Іль Пікольо" з 18. липня приносить з цеї нагоди великий образок, який зроблений в хвилі, коли одна з паломниць молиться на колінах біля гробівця. Не видно булоб, що це Українка, колиб не вишивки на рукавах. Питома ноша, це найкраща реклама.

ГРІМ ВДАРИВ У НАФТОВІ ШИБИ.

Підчас бурі в надвірнянськім повіті грім ударив у два нафтові шиби фірми „Стандард Нобель" у Биткові. Один шиб згорів зовсім, другий врятували. Оба шиби були експльоатовані. Шкоди покищо не обрахували.

КУДИ ВЕЗУТЬ ЗБРОЮ?

Віденський часопис „Абенд" доносить, що власти викрили пачкування зброї. Власти слідять за власником цеї посилки.

ПЕРШИЙ БІЛИЙ СЛОН В ЕВРОПІ.

Лондонський звіринець отримав цими днями білого слона, першого в Европі. При його закупні зобовязалася дирекція звіринця не уживати його до ніякої праці, тому, що білий слон уходить в своїй родимій індійській землі за святого.

ВКРАЛИ ЗАРАЗЛИВІ НЕДУГИ.

З Харкова повідомляють, що там викликала велике затривоження пропажа пакету з тубками мікробів тифу, холери, шкорбуту і т. п. Пакет пропав підчас перевоження річей Бактеріольоґічного Інституту. Він упав із тягарового авта, а коли запримітили, що його нема, виявилось, що хтось підніс пакет і сховав його. Міліція шукає знахідника небезпечного пакету, побоюючися, щоби заразків не поширено.

ПОЛЯКИ ВЖЕ ВЗЯЛИСЯ ДО ВИВОЗУ ГРИБІВ.

Гриби це дуже важний предмет торговлі, а навіть вивозу за границю. Жиди це давно вже зрозуміли і торгують грибами на велику скалю. Тепер вже беруться до цеї торговлі навіть Поляки. У Варшаві завязався навіть цілий окремий синдикат для торговлі і вивозу (експорту) грибів. Тільки для Українців торговля грибами це майже невідома річ, хоч якраз на українські землі, а особливо в Карпатах, є найбільше грибів. Дуже прикре і дивне є, що навіть покликані до цього наші торговельно-кооперативні централі не тільки самі громадженням і торговлею грибів не займаються, але навіть не поучують наш нарід про значіння торговлі цим важним і цінним продуктом.

ЧОГО ПОЛЯКАМ ПОТРІБНО.

Ґазета „Слово Польске" з 23-го липня в передовій статті звернула увагу, що польська суспільність в теперішнім часі щось дуже посумніла, втратила бадьорість і стала байдужною до публичних справ. Каже „Сл. Польске", що Полякам брак оптимізму, цебто віри в поправу ситуації.

Ґазета пише: „Тепер переживаємо ми, Поляки, від деякого часу добу збайдужіння широких народніх мас до публичних справ. Це збайдужіння перероджується часто в шкідливу безнадійність, котра вже є без сумніву явищем затривожуючим".

Причину цього поганого настрою серед Поляків бачить ґазета в тім, що широкі маси в Польщі знайшлися в тяжкій господарсько-економічній ситуації і в тім, що ворожа до санації преса і ворожі партії ведуть на думку польської ґазети шкідливу пропаґанду.

Такі настрої серед польської суспільности малює „Слово Польске", цебто ґазета, котра „тілом і душею" віддалася правлячій санації. Вона завзиває Поляків, щоби набрали бадьорости і віри в себе. Чи до цього вистарчать самі ґазетні заклики — це вже інше питання.

РОСІЯ Й КИТАЙ НА ШЛЯХУ ДО ПОРОЗУМІННЯ

КИТАЙ ЗГОДЖУЄТЬСЯ НА ПРИЗНАЧЕННЯ РОСІЯНИНА ҐЕНЕРАЛЬНИМ УПРАВИТЕЛЕМ ЗАЛІЗНИЦІ.

МОСКВА (СССР), 31 серпня. — Не зважаючи на спростовання обох сторін, що вже більше як тиждень ведуться переговори між Росією й Китаєм в справі полагодження конфлікту, сьогодня стало відомо, що Китай згодився на вимогу Росії, щоби ґенеральним управителем Східно-Китайської залізниці залишався й далі Росіянин. Всі переговори велися за посередництвом Німців. Тепер можна сподіватися, що між Китаєм і Росією розпічнуться скоро формальні переговори, які приведуть до полагодження конфлікту.

Китай пішов на уступки під натиском внутрішніх обставин, бо не всі китайські ґенерали хочуть признавати над собою без застереження авторітет нанкінського уряду, якому ходило про те, щоби при помочі манджурської влади дістати в свої руки Східно-Китайську залізницю. Обставини в Китаю показують, що там ще не досягнено повної уніфікації держави й Манджурія ще зберігає, й хоче далі зберігти, певні форми незалежности.

Рішення Китаю прийшло майже несподівано, бо лише вчора нанкінське правительство заявило, що воно посилає до Манджурії нову 60,000 армію для „оборони Манджурії від червоного імперіялізму". Але манджурське правительство не так войовничо настроєне й увесь час стреміло до порозуміння з Росією, не бажаючи своїми руками витягати для Нанкіна оріхи з огню.

НОВІ ЕКСЦЕСИ.

АРАБИ ЗНОВУ ПРОЯВЛЯЮТЬ АКТИВНІСТЬ У ПАЛЕСТИНІ. ЗАНЕПОКОЄННЯ СЕРЕД АРАБІВ У СИРІЇ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 31 серпня. — Араби напали на старовинне жидівське місто Сайфед й спалили його, крім державних будинків. Підчас цього нападу вони вбили 6 Жидів і 21 поранили. Вони палили й громили місто 8 годин, поки прибуло англійське військо, що припинило дальші напади Арабів на Жидів. Все місто вигоріло.

Англійські війська переводять ревізію в арабських селах, конфіскують зброю та арештують войовничо настроєних Арабів. Арабські набіги на окремі жидівські селища не вгавають. З огляду на злі шляхи англійське військо не встигає своєчасно прибути на допомогу Жидам у загрожених місцях, чому багато їх падає жертвою арабського наскоку.

Великий відділ Арабів перейшов з французької Сирії до Палестини. Проти нього вислано англійське військо з літаками, щоби припинити наступ Арабів на Палестину. Англійське військо розігнало 1,500 Арабів, що готувалися до нападу на місто Рамле. Підчас сутичок Арабів з англійським військом Араби мали значні втрати в убитих і ранених.

Заворушення й обурення серед Арабів захоплює все нові райони й перекинулося вже далеко за межі Палестини, особливо в Сирію та Трансйорданію.

ВИМОГИ АРАБІВ.

ЗАЯВЛЯЮТЬСЯ ПРОТИ УТВОРЕННЯ В ПАЛЕСТИНІ ЖИДІВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 31 серпня. — Палестинський виконавчий комітет подав такі вимоги до анґлійського високого комісаря в Палестині:

1) Утворення в Палестині парляменту; 2) відклик декляраціі Балфура, обовязуючої Аанґлію допомагати створенню Жидам національної домівки в Палестині; 3) не дозволяти Жидам сіоністам іміґрувати до Палестини.

ДАЮТЬ ПРИЗНАННЯ БРІЯНОВИ.

КАЖУТЬ, ЩО ЛИШЕ ВІН УРЯТУВАВ ГАЗЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ ВІД РОЗБИТТЯ.

ГАГА (Голяндія), 31 серпня. — Всі дають признання французькому премієрови Бріянови за те, що лише він один урятував газьку конференцію від розбиття, а тим і всю Европу від необчислимих тяжких наслідків його. Припадково сталося так, що Поанкаре ізза хороби вийшов до димісії й тим остаточно розвязав руки Бріянові. В противному разі моглоб і не прийти до порозуміння.

ПОЧИНАЮТЬ ЗВІЛЬНЯТИ НАДРЕНІЮ.

УЖЕ ДАНО РОЗКАЗ АНГЛІЙСЬКИМ ВІЙСЬКАМ ЗВІЛЬНЯТИ НАДРЕНІЮ.

ЛОНДОН (Англія), 31 серпня. — Перший доказ позитивного вирішення питання звільнення німецьких земель від антантських військ дає розказ військового міністерства про евакуацію з Надренії англійського війська. Згідно з цим розказом відтранспортовання англійських військ з Німеччини мусить роспочатися 14 вересня й закінчитися на протязі трох місяців.

Війська будуть відтранспортовуватися до Англії через Остенду й Дувр.

В НІМЕЧЧИНІ ЗАДОВОЛЕНІ.

БЕРЛІН (Німеччина), 31 серпня. — В Німеччині панує загальне задоволення з позитивного рішення газької конференції. Тому сподіваються, що уряд не стріне спротиву в парляменті до ратифікації газьких постанов.

УСТАНОВЛЯЮТЬ РЕҐУЛЯРНІ ЛЕТИ ЦЕПЕЛІНА.

БЕРЛІН (Німеччина), 31 серпня. — Гамбурґ-Американ Лайн розіслала до всіх держав точний спис того вантажу, який можна реґулярно перевозити на повітроплавах Джерман-Американ Трансатлентік Ейршіп Компані. Це свідчить про те, що вже остаточно вирішено установити сталу й реґулярну повітроплавну комунікацію між Америкою й Европою.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ОКУПАНТІВ

Відома річ, що кожний окупант чужих земель старається всіма засобами визискати ті землі, зруйнувати добробут їх, населення та лишити по собі такий хаос і зубожіння на тих землях, щоби вони надовго не могли відродитись економічно. Окупант старається взяти з тих земель собі все, що лише пощастить, але в заміну нічого не хоче дати.

Таксамо й митрополії поводяться зі своїми кольоніями. Вони стараються з кольоній випомпувати для митрополії все, що лише можна, та створити між кольоніями й митрополією такі економічні взаємовідносини, щоби кольонії як найбільше залежали економічно від митрополії.

Ось таку економічну політику щодо укранїських земель провадять всі окупанти їх: Москалі, Полаки, Румуни й Чехи. Одні з них ведуть економічну політику супроти українських земель, як супроти своїх кольоній: Москалі та Чехи, а другі, як супроти тимчасово окупованих чужих теренів: Польща й Румунія. Москалі й Чехи стараються поставити українські землі в повну економічну залежність від митрополій і длятого вони будують у себе нові промислові центри, так, щоб українські землі постачали їм свої сирівці й одержували з митрополії готові фабрикати.

Поляки й Румуни навпаки, не стараються установлювати такої постійної, на довший час розрахованої економічної з митрополією звязи окупованих ними українських земель, а просто стараються в найбільше хижацький спосіб завойовників витягнути все, що лише можна, з українського народу, залишаючи йому зруйнований та обдертий край.

Хоч методи господарювання чужинців-завойовників на українських землях ріжні, але ціль їх і наслідки для українського народа однаково тяжкі й однаково болючі, бо ставлять його в економічне рабство на довгі роки. Москалі й Чехи притім роблять деякі ніби уліпшення на українських землях, що потрібні їм для більшого визиску їх, розчисленого на довгий час. Зате ні Румуни, ні Поляки про жадні уліпшення не турбуються, бо вони почувають себе не довголітними панами на українських землях, а тому й стараються в найкоротшім часі як найбільше їх економічно виснажити. Характеристичним зразком цього є останній договір Польщі з Американцем Гариманом про електрифікацію Польщі. З того договору Польща виключила Східну Галичину та Віленщину, бо вона числиться з цими землями, як з чужими, що тільки тимчасово знаходяться під її окупацією.

ПОЛІТИЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬСЬКОЮ ЗАЙМАНЩИНОЮ.

(Оригінальна допись зі Львова).

(Продовження)

В Галичині знова йде таксамо поліційний режім і численні арешти, головно під замітом приналежности до Української Військової Організації. Кождий виступ Військової Організації карається польською владою кількалітною вязницею, а знайдення одного числа „Сурми" у кого з Українців підпадає під злочин головної зради. В парі з тим іде розвязування Лугів і Соколів, як протидержавних установ, як носіїв ідей оружного повстання проти Польщі та боєвого українського націоналізму, як тих установ, що стоять під впливом Української Військової Організації.

В парі з тим іде також польський наступ на всі українські економічні установи. Українським банкам відобрано державний кредит, Сільському Господареві відобрано право продажі штучних навозів, а поодиноким кооперативам по місцях відбирається масово трафіки.

Тому, що спроби створення політичної партії української, якаби могла під покришкою українськости працювати для польсько-українського заміщення, а радше сказати для української згоди на польську окупацію, завели, пробує теперішний польський уряд на політичному полі творити реґіональні мішані польсько-українські ґрупи, цебто такі, до яких з далекого округа малиб належати всі національности, при чому польський елемент мавби провід у своїх руках, а політичний напрямок ціхувавби льояльність супроти польської держави з політочною програмою польської партії Звйонзку Направи Жечипосполітей. Кромі цього на економічному полі польський уряд намагається творити всякі економічні кооперативи мішаного характеру, які малиби поборювати українські кооперативні економічні інституції.

Рівночасно почав уряд в послідних часах попирати москвофільський рух, якого завданням за польські гроші поборювати так на внутрішній, як теж і на соймовій арені всі прояви українського життя.

Таксамо створив польський уряд в послідних часах спершу в Кракові а опісля у Львові анонімне товариство червінсько-русінська згода, яка має перебрати на себе завдання партії Українського Народного Союза, що покінчила скоропостижною смертю в р. 1928 в часі виборів (ґрупи Даниловича, Стовпюка й Ількова).

Українські політичні ґрупи.

Якаж ситуація тепер серед українських політичних ґруп? Рішення Ради Амбасадорів 14 березня 1923 року заскочило всі українські політичні партії в краю, які стояли все під суґестією вісток з Відня від президента Петрушевича, що справа добре стоїть, так що вирішення може випасти тільки в нашу користь. Некорисне вирішення впровадило розбіжність і хаос в одноцілий тоді національний фронт, що стояв під проводом так званої Міжпартійної Ради, до якої належали провідники трудої партії, радикальної, християнсько-суспільної і соціял-демократичної. (Вправді в році 1920 з Міжпартійної Ради виступили дві послідні ґрупи, що репрезентували тоді около 70% українського населення Східної Галичини).

Першим наслідком березневого рішення було це, що Міжпартійна Рада перестала істнувати. Всі українські партії і політичні орґанізації старались одинцем шукати спасення й одинцем призадумуватись над питанням, що робити дальше. Березневе рішення змусило всі політичні партії змінити свою тактику. Воно викликало фермент в політичнім думанні, як теж внутрі кождої партії, який, можна сказати, ще до сьогодня не покінчився. Тому не від речі буде перейти розвій політичної думки та розвій поодиноких політичних партій, які тепер істнують на західно-українських землях. За підставу обчислення сили поодиноких партій будемо брати їх чисельне представництво в польському соймі, як теж скількість голосів, відданих на них при послідних виборах, хоч таке обчислення є більше релятивного характеру. Воно не може давати образу політичної сили цілого українського населення, бо, як відомо, вибори до польського сойму відбувались під знаком всякого рода надужить і шахрайств. З огляду на це, що польська влада всі без ріжниці українські партії при виборах переслідувала, то сі цифри можуть бути тільки мірилом і то релятивним відношення сили поміж одинокими українськими партіями, а не в цілій Польщі. Політичною плятформою партії являються резолюції так партійних конґресів, як енунціяції партійних провідників на міжнародному й соймовому форумі та в партійних орґанах і тому це буду в мойомі огляді узгляднювати.

Замітити ще треба, що рішення ради амбасадорів не викликало замішання тільки внутрі поодиноких партій, але також крізу в відношенню до диктатора Евгена Петрушевича.

Трудова партія.

До березневого рішення ради амбасадорів заняла перша своє становиско українська трудова партія, що повстала в 90-их роках й яка за часів Австрії, як теж у часах самостійности Західно-Української Републики відігравала найбільшу ролю. В її проводі сидів теж і д-р Петрушевич, який провадив цілу визвольницьку акцію на міжнародній арені. Тому не дивниця, що рішення ради амбасадорів найбільше мусіло її діткнути. Дня 21 мая 1923 року відбувся Народний Зїзд в якому попри инші резолюції винесено трету резолюцію слідуючого змісту:

> В теперішних політичних умовинах Народний Зїзд домагається зєдинення всіх українських земель, що знайшлись під владою Польщі, в одноцільну одиницю о повноті політичних прав української нації на своїй землі...
>
> Натомісць Народний Зїзд рішуче протестує проти так званої воєвідської автономії.

Така резолюція без ясної формуловки тих політичних прав мусіла дати притоку до інтерпретації, що провід партії погоджується з рішенням ради амбасадорів і домагається тільки автономії для всіх українських земель в рамах польської держави. Що така інтерпретація відповідала дійсно поглядам провідників трудової партії, знайшло своє підтвердження в словах тодішного голови партії, який сказав:

> Ми мусимо домагатися повної територіяльної автономії для всіх українських земель під Польщею.

Такі резолюції мусіли відбитись некорисно на закордонній політиці. Вони кинули власливе світло на тодішний провід української трудової партії, той стовп національного життя в Східній Галичині. Таке погодження з рішенням ради амбасадорів викликало крізу внутрі самої трудової партії. В ній прийшло до розламу, створилось дві ґрупи, так звана автономістична ґрупа і ґрупа незалежницька, яка в 1924 році перебрала провід партії і занулювала автономістичну резолюцію з попереднього року. Через анульовання автономістичної резолюції кріза і розлам в партії наразі відпали. Провід перебрала незалежницька ґрупа, але всеж таки в лоні партії угодові тенденції існували й існують та перейшли також в УНДО, як спадкоємця трудової партії.

Ґрупа „Заграва".

Як дальшу реакцію проти угодовщини треба вважати повстання ідеольоґічної ґрупи „Заграва", що складалася з молодшого покоління, котре брало зі зброєю в руці участь в будові й обороні української державности. Ця ідеольоґічна ґрупа, до якої дуже близько стояла Українська Військова Організація, заложила Українську Партію Національної Роботи. Показалось однак, що брак орґанізаційного апарату як теж брак досвіду в партійній роботі не могли бути заступлені й найкращою ідеольоґією. Новостворена партія не проявила ніякої діяльности, а тому в короткому часі перестала істнувати. Видаваний ними орган „Заграва" під редакцією Дмитра Донцова, теж перестав виходити.

(Дальше буде)

НАД МОРЕМ.

Місяць сходить, сяють зорі
І небесна глибина,
Наче в зеркалі у морі
Перекинувшись, видна.
І здається, що без грани
Море в простір розлилось
Й там, в синіючім тумані,
З краєм неба обнялось.
Тут, як хвилями заграє,
Скільки чарів краси в нім!
Самоцвітами мов сяє
В срібнім сяєві яснім.
А коли на беріг білий
Срібна хвиля налетить,
То його ніби несміло
І цілує і пестить.

П. Т.

Підчас практичної науки в городі учитель, даючи ученикам поучення, як охороняти ростини від травневих приморозків, зауважив, що Пилип Шпичка зовсім не інтересується його запитом. Отож він раптом запитав Пилипа:

— Скажи мені, що треба робити, щоб охоронити ростини від травневих морозів?

— Садити їх у червни, — відповів Пилип.

—o—

Молодий правник заступав фармера в суді, проти залізничої компанії за убиття льокомотиьою 24 свиней. Щоби ліпше представити суддям присяглим, яку то втрату поніс фармер, він сказав:

— Представте собі, панове судді, 24 свиней. Велике число аж двацять і чотири, два рази більше ніж вас...

В. Кедровський.

1919 РІК

(59)

Десь біля 15 травня почалася евакуація ешалонів зі стації Радзівілів на Красне - Тернопіль. Першими відійшли ешалони з ріжними урядовими інституціями, потім почали перевозитися ешалони з деяким військовим майном, але найбільше цінне майно не встигли вивезти, бо Поляки захопили залізницю біля Радзівілова. Тут у руки їх попалися найбільші колись в Росії радіо-телеграфічні рухомі майстерні з майном на кілька міліонів. Дісталося багато потягів з ріжним постачанням і т. п. Не обійшлося її без злочинства зі сторони тих, що переводили евакуацію. Так наприклад комендант Радзівілова, „полковник" Гемпель, як потім виявився, польський агент, навмисне затримав на стації ешалони з шандорожчим і найціннішим майном і передав їх Полякам, повідомивши, щоби вони як найскорше „захопили" Радзівілів. Вся евакуація переходила в страшенно нервовім настрою, бо залізниця з Бродів до Красного не була прикрита зі сторони Поляків і вони кожної хвилини могли захопити її в руки, разом з нашими штабами, правительством, урядовими інституціями і т. д.

Я зі своїм управлінням інспектури їхав у хвості всіх ешалонів, щоби ліпше слідкувати за тим, що робиться, бо завжди найбільше злочинства, хаосу і непорядків виявляється у хвості. До Красного йшло все досить добре, але від Красного починався евакуаційний хаос. Польський фронт підходив майже до Красного й Поляки загрожували кожного часу захопити цю стацію у свої руки. Серед наших урядовців ріжних міністерств, а їх було без міри багато, запанував неспокій і кожний „начальник" старався скорше вивезти своє „відомство" з Красного до Тернополя, куди вже перейшов Штаб Армії. Довелося взяти дальшу евакуацію у свої руки, щоби установити якийсь порядок. Для цього я призначив комендантами деяких ешалонів та стацій своїх інспекторів і при помочи їх перевезено всі ешалони до Тернополя, де на короткий час знову осів наш державний центр та Штаб Армії.

* *

В той самий час Українська Армія вела уперті бої з большевиками, які оточували її зі всіх сторін в районі Кремінця. Та на невеличкому терені скупчилася вся армія, що була на Волині: Січові Стрільці, Холмська Ґрупа, Волинська Ґрупа, ріжні инші окремі дрібні військові відділи та Запоріжський корпус. Для обєднання командування цими частинами був висланий зі штабу дієвої армії помічник начальника штабу підполковник Василь Тютюнник. З того часу Штаб Дієвої Армії мав лише уривочні відомости про свою армію й вона всі свої операції переводила відповідно власним плнам, виробленим, так сказати, на бойовому полі. Загальний напрям удару на большевиків нашої армії був на залізницю Чорний Острів-Проскурів.

Коли большевикам здавалося, що вони остаточно зліквідували нашу армію й вони почали святкувати свою перемогу, на них обрушився страшний удар Запоріжського корпусу від Кремянця на південь. Цим ударом роспочався наступ української армії в новому оперативному напрямку. Головний удар проти большевиків робили Запорожці, Січові Стрільці прикривали їх ліве крило, а инші частини прикривали їх запілля та провадили партизанку в близшому запіллю большевицьких частин. Українська армія створила собою замкнений трикутник, у середині якого було все її постачання, хворі, ранені, обози і т. п. Цей трикутник страшною лявіною сунувся на південь. Большевики в десятеро переважаючими силами, значно ліпше устатковані й більшим числом кінноти вели шалені атаки на українську армію, щоби її зліквідувати. Але не могли збити армії з її оперативного напрямку й всі їх атаки розбивалися мов об скелю. Українська армія вела бої майже лише тими бойовими матеріялами та зброєю, яку захоплювали у большевиків, розбиваючи найліпші їх бойові частини. Один Запоріжський корпус, на свойому короткому переході з Кременця до Чорного Острова розбив принаймні 12 прекрасних большевицьких полків. Це було точно зареґістроване, а крім того було знищено багато большевицьких частин, яких не вдалося зареґіструвати. Таксамо й Січові Стрільці розбили й знищили богато большевицьких частин.

Січові Стрільці на своїх плечах стримували страшні атаки червоної армії зі сходу та з півночі, завдаючи великі втрати большевикам. Яких пару тижнів наша армія не знала відпочинку, ведучи безперервні атаки на ворога в південному напрямкові та відбиваючи його атаки й контр-атаки з инших сторін. Всі ґрупи, навіть найслабша, що складалася з ріжних недобитків Волинського фронту, Волинська ґрупа, проявляли надзвичайне геройство й витревалість у боях. Бували випадки, коли наша піхота майже з голими руками захоплювала большевицькі батерії, відбивала завжди шалені атаки большевицької кінноти, а українська кіннота в кінному строю захоплювала большевицькі панцирові потяги, як то було біля Красилова. В цих боях козаки й старшини, від найменшого до найстаршого, злилися в одну родину лицарів, в одну родину українського вояка. Все непотрібне, чуже й ледаче відвіялося раніше, а в ці бої пішли лише лицарі. Вони доконали неможливе. Навіть саме большевицьке командування не могло уявити собі, що недобитки колись могутньої й великої армії тепер змоглиб виявити таку шалену боєздатність. Тому вони у своїх донесеннях та звітах неодмінно підкреслювали, що придніпрянська армія тепер дуже підсилена польськими та галицькими частинами, чого очевидно в ній не було.

Цей перехід нашої армії від Кременця до Проскурова—Камянця Подільського ще чекає свого історика. Це було виключне в історії війн та воєнної штуки явище, якого не можна здибати часто в історії й хіба можна знайти лише в історії наполеонських походів та суворовських, або в історії давноминулої бойової слави запорожських козаків. Зі звітів державних інспекторів з тих боїв передомною повстала картина такого геройства, відваги, витривалости й величі военного ґенія українських частин, особливо Запоріжського корпусу та Січових Стрільців, що пригадуючи їх не можеш не піднестися духом радости й ґордости за рідну українську армію й переймаєшся глибокою вірою, що український нарід нарешті створить таку свою армію, перед якою схилять свої прапори всі вороги українського народу. Лише для цього має прийти відповідний час та обставини.

Я буду щасливим, коли зможу ті інспекторскі звіти оголосити до публичного відома, бо тепер цього не можу зробити — вони переховуються враз з иншими матеріялами на Україні. Цей перехід нашої армії є прекрасний матеріял для ґенія-письменника, що візьме собі за завдання оспівати й піднести славу української армії. Других слів тепер для характеристики того великого подвигу я не знаходжу й не буду переповідати фактів і окремої бойової ситуації, бо не роблю тут фахової военної розвідки й не пишу для фаховців, але сподіваюся, що ґенерал В. Сальський і М. Безручко колись дадуть свій опис цієї героїчної доби нашої армії, бо вони були тими, котрі фактично вели тоді армію й котрих військові знання та здібности дали нашій армії небувалу в історії війн блискучу перемогу, коли противник не знав пощади один до другого й не брав полонених.

4 червня 6-та дивізія Запоріжського корпусу після впертого бою зломила опір большевиків біля Чорного Острова й захопила у свої руки цю стацію на залізниці Волочиська—Проскурів. Це звільнило дорогу для українського державного осередку, який уже був під обстрілом польських гармат.

* *

В той час, як армія вела свої уперті й блискучі бої з большевиками, Штаб Дієвої Армії та уряд УНР і все, що було евакуоване до Тернополя, не могло там довго залишатися, бо Галицька Армія в тяжких боях відходила під ударами переважаючих сил Поляків і вони все ближче підходили до Тернополя. Скоро зявилася потреба переходити далі. Тому рішено було все евакувати на далі в напрямку на Волочиська. Але Волочиська і дальша лінія Збруча були в руках большевиків. На волочиському напрямку ми мали Січ „отамана" Божка, якому наказано було захопити Волочиська, але він усе ухилявся від боїв з большевиками.

Нарешті польський фронт підійшов до самого Тернополя й нам довше не можна було в ньому залишатися, щоби не попасти в руки Поляків. Почалася поспішна евакуація. Штаб Армії нашої переїхав на ст. Богданівку, а инші ешалони розтяглися від Тернополя до Богданівки. Я знову лишився зі своїм інспекторським управлінням як можна найдовше в Тернополі. Коли вже все було вивезене з Тернополя, мене повідомили, що на збаражському залізничому шляху стоїть кілька ваґонів з набоями та иншими военними припасами. Евакуюючи ріжні цивільні установи та урядовців з їх родинами, наші залізничники забули за ті ваґони. Треба було їх рятувати. Тоді я наказав причепити ваґон свого управління інспектури до останнього ешалону, що відходив з Тернополя, а сам рішив лишитися ще, щоби врятувати ті ваґони. Польська артилерія вже почала обстрілювати околиці Тернополя й рештки Галицької Армії покидали його. Між нами й Поляками лишалося чисте поле.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ОБОРН, Н. Й.

Українські спортсмени виграють.

Як подає "The Auburn Citizen", з 26. серпня сього року, Оборонський Український Атлетичний Клюб грав попереднього дня проти Пестайм Атлетик Клюб бейзбол та виграв 8 пунктами проти 7.

Капітан Українців був Василь Писнак.

По закінченню гри Український Клюб видав знова визов до кождого клюбу, який тільки захотівби змірятися з ним.

ДІТРОЙТ, МИШ.

„Думка" відновлює зимовий сезон.

Український Національний Хор „Думка" скликає збори членів хору на 3 вересня, в 8-ій годині вечера, в Політичнім Клюбі. На ті збори запрошується й не членів хору, які хотілиб приєднатися до хору. Перша проба хору в новому сезоні відбудеться в четвер, 5-го вересня.

Минулий сезон для хору „Думка" пройшов з великим успіхом і тепер хор готується з більшим запалом до нового сезону, щоби виступати зі своїм співом не лише серед Українців, але й між чужинцями. Тепер хор ставить своїм завданням організувати низку концертів по більших і менших місцевостях стейту, несучи скрізь славу української пісні.

Зарембський,
голова Українського Національного Хору „Думка".

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Рідна Школа.

В українській Рідній Школі в Ню Йорку розпочинається наука, на 14-тій вул., 9. вересня. Впис дітей буде провадитися 5, 6 і 7 вересня. До школи приймаються діти без огляду на їх віроісповідну приналежність. За минулий рік приход школи виносив 1,653 д. 95 ц., а розхід був 1,634 д. 60 центів. В касі залишилося готівки 19 дол. 35 ц.

В розході показано 164 д. 05 центів, які школа жертвувала на ріжні цілі Рідного Краю.

Отже зближається час науки в школі й я певний, що родичі виконають свої обовязки супроти своїх дітей та супроти свого народу й своєчасно впишуть своїх дітей до Рідної Школи. Не стану тут говорити про користи й потреби такої школи, бо знаю, що кождий свідомий родич розуміє це добре.

Василь Дроботій.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Своїми власними силами.

Кожда розумна людина знає дуже добре, що ніхто чужий не буде працювати для неї, щоби вона збирала овочі з чийогось труду. Тимбільше ніхто не згодиться працювати для того, хто йому чужий по національности. Ми не можемо знайти прикладів, котріб доказували, що Німці працювали в користь Французів, або щоби Москаль, чи Поляк коли працював в користь нашого народу.

Але ми знайдемо богато доказів, що як Москалі так і Поляки безупинно працюють над тим, щоби нам, Українцям, як найбільше зашкодити, щоби нам наробити як найбільше лиха. Головна мета цих двох злодійкуватих наших сусідів, щоби нас тримати вічно під своєю кермою, затираючи слід про нас перед культурним світом. Знає про це дуже добре наш український нарід там на рідній землі, знаємо про це також і ми на землі американській. Тай знаємо про се й ми, дітройтські Українці.

Кождий з нас з обуренням згадує про видання місцевої часописі (Ді Таймс) з дня 4 липня 1928 р.

Ця часопись надрукувала на редакційній стороні статтю, в котрій було згадано поіменно 38 народностей, які замешкують у місті Дітройт. Вона всім склала подяку й признання за їх працю в розбудові міста. Там були згадані не тільки всі европейські народи, а й навіть Араби, Башкирі й ще инші племена, за якими пошукуючи, треба перевернути цілу всесвітну географію, щоби довідатися, як вони себе називають.

Та на диво, Українців не було. Про сорок тисяч Українців в Дітройт редакторі „Таймса" не могли нічого написати. Не винаж тут тих редакторів, бо вони не ходили хата від хати списувати, хто, де, й який мешкає. Потрібні їм інформації вони беруть від „Дітройт Борд ов Комерс". Українці не мають там свого представництва, а заступає нас там якийсь російський офіцир, для котрого український нарід не істнує, бо ми „русскіе люди".

Далі, Дітройт Сити Директорі видає що року відомости про мешканців Дітройту, але в них також ані згадки про Українців. Натомісць зазначено сорок тисяч незнаного елементу в Дітройті. Отже видавці знають, що в Дітройт є сорок тисяч народу, про який вони не можуть довідатись, як він себе називає.

Тут можна ще богато навести подібних фактів, та сих досить вистарчить, щоби зрозуміли Українці, що нам не вільно мовчати й чекати, поки хтось чужий зробить для нас роботу. Нам треба самим закотити рукави й братись до роботи своїми власними силами і знанням.

До недавна існувало аж шість Українських Горожанських Клюбів в Дітройт і околиці й між ними один жевний. Усі ті клюби не мали виробленої спільної програми, тому праця поодиноких клюбів не приносила ніякої користи для ширшого загалу.

Щоби повести роботу на більшу скалю і відбити ті всі ляцько - московські інтриги, рішено звязати всі клюби в одно центральне тіло. За ініціятивою Українського Горожанського Клюбу в Норт Дітройт зорганізувався Центральний Комітет Українсько-Американських Горожанських Клюбів в повіті Вейн.

Кождий Клюб вибрав від себе трох делегатів, з котрих утворився головний Комітет.

В місяцю лютім ц. р. в домі Українського Горожанського Політичного Клюбу при Грейлінг Ст. відбулися перші збори, на котрих було ухвалено, щоби Борд ов Комерс негайно дав місце для українського представника. Тепер справа ця майже полагоджена й мабуть від нового року буде там на стало український представник, котрий буде інформувати американське суспільство про українські справи.

Справа Сити Деректорі також спростована й скоро чужинці довідаються, що в Дітройті живе сорок тисяч Українців, котрі своєю культурою перевисшають надутих Ляхів і европо-азіятів Москалів.

Далі виготовляються резолюції до Департмент ов Лейбор у Вашингтоні, щоби на будуче було змінено або додано деякі питання в аплікаціях і деклараціях при вибиранню горожанських паперів. Ось, наприклад, стоїть перед аплікантом питання: **Гват собджект ду ю ар?** А нема: **Гват нешенелиті ду ю ар?** Самособою зрозуміле, що такі запити приносять користь Полякам, Москалям, Чехам і Румунам, а нам, Українцям, велику національну шкоду. В сій справі повинні забрати голос всі Українські Горожанські Клюби, які істнують в Злучених Державах. Хоч ми, Українці, попали в російську, польську, чеську й румунську неволю, то це ще не значить, що ми перестали бути нацією. Ми мусимо дати до зрозуміння Американцям, що й ми, Українці, любимо волю і самоуправу не менше від них і так довго будемо боротися за свою волю, аж доки її не виборемо й не станемо як рівні з рівними, вільним народом.

Не вільно нам забути і за Рідний Край і перевівши деякі зміни в наших клюбах, мусимо дати матеріяльну поміч нашим братям. Ми, Дітройці, віримо, що і нам удасться положити бодай одну цеголку до величавої будови Вільної Незалежної Соборної України, коли будемо працювати всі щиро й спільно.

В. Яворський,
Дітройт, Міш.

ЦВІТУЧЕ ЗОЛОТО МАКЕДОНІЇ.

Найбільшим скарбом Македонії є її опій. Безмежні ниви маку — це копальні золота тієї країни. Навіть славний македонський тютюн остається позаду в порівнанні з македонським маком.

Тому сорок літ, іще за турецького володіння, спровадив один македонський купець кілька верблюдів у македонське містечко Струмицю. Нині цих верблюдів є там двацять штук. Усі ці верблюди належать до одної родини. На цих верблюдах мають власники їх добрий заробок. Уладжено постійну караванну комунікацію між Струмицею й Удовом. Удово лежить на шляху Білгород-Солунь. Усі товари призначені для Струмиці, доставляють із залізничої стації караваною до того повітового містечка. Дорога ціла виносить усього 42 км., одначе верблюдам не спішно; вони йдуть туди два дні. Один верблюд несе тягару 200 до 300 кг., а транспорт цей богато дешевший ніж автами.

Найдорожчі скарби, що їх верблюди двигають на хребтах, це **македонський опій.** Великі, бурі опієві паляниці, це македонські гроші. Ніде в Европі нема так богато нив, засіяних маком, як у Македонії. Останніми роками все більше й більше плекають мак. Мак витискає тютюн. Управа тютюну, щоправда, поплатніша, одначе мак продають свобідно, а тютюн мусять віддавати за дуже малі гроші югославянському тютюневому монополеві. Тому македонський селянин волить сіяти мак. Вживають усе ліпшого насіння. Селяне вже не вірять, що лише білоцвітний мак дає добрий мак, як це вірили їх діди. В місті інформуються у рільничих знавців, як і що мають робити. Ще до минулого року весь опій з Македонії вивозили до Солуня. Грецькі торговці відпродували цей дорогоцінний крам з великим заробітком хемічним фабрикам північної Европи. Тепер Югославія старається свій опій продавати безпосередньо закордонним фабрикам. Основано союзи торговців опію, селянам дають позички для закупна доброго маку.

Так підноситься добробут країни. Кожен бачить, як країна, в якій дотепер велася боротьба, за десять літ мира піднеслася під господарським оглядом. Також із народним здоровлям за той час є ліпше. Малярія та чахотка зменшилися. Всюди в сербській Македонії уладжено гигієнічні інституті та стації. Кожду шкільну дитину купають безплатно раз на тиждень. Кожен може вчитися про доцільне відживлювання в школах домашнього господарства.

З початку Македонці не довіряли цим школам і інститутам. Не хотіли вірити, що наука нічого не коштує. Матері не пускали дочок до школи, бо боялися, що потім за науку прийде таки рахунок. Щойно помало погодилися з гадкою, що держава хоче подбати про піднесення здоровля македонського народу загальними коштами. Югославянські лікарі, які працюють у здоровних стаціях, часто вчилися в Німеччині й Австрії. А потім на Балкані мусили ще доучуватися. Вони бачили, що **діти, які цілісенький день були на свіжому повітрі та сонці, таки хоруювали на чахотку,** та що в Македонії треба боротися з іншими недугами, ніж у північній Европі.

В Македонії дуже легко заразитися пошесними недугами. В Македонії є звичай, що хору жінку відвідує **богато приятельок зі села та з міста та пересиджують у неї цілісенький день.** А потім ці сусідки, приятельки дивуються, коли й самі занедужають і позаражують іще й свою родину. Найстрашніше лютують недуги серед магометанських жінок. Вони не хочуть іти до лікаря, бо їх релігія забороняє їм роздягатися перед чужим мущиною.

Дуже помало промощує собі дорогу освіта. В Македонії покладено вже богато праці. Дальші роки вимагатимуть ще більше праці, але й принесуть кращі успіхи.

УПРАВА МАКУ — БОГАЦТВО КИТАЮ.

Минулого року в західнім Китаю зібрали найбільше маку від 21 літ, себто від часу, коли китайський цісар розпорядком заборонив був управляти мак. Передовсім у провінції Кваві-Чан управа маку збільшилася так, що зник лютуючий там постійно голод. Опій є тепер головним жерелом доходів китайської держави, а то завдяки високим податкам, щоби обмежити управу цього наркотику. Одначе високі податки нікого не відстрашують, бо продуценти відбивають собі добре ці податки.

За сніп маку, що важить 35 кг., дістає китайський кулі від торговця не більше ніж кілька шілінгів. За ці гроші мусить доставити товар часто з дуже віддаленого місця. За цю саму скількість маку платять одначе тепер стільки, що торговець поносить радо кошти транспорту та не потребує заводу душити бідного кулі, жадаючи від нього найнижчої ціни. А ця ціна тим вища, чим місце продукції ближче побережа або водного шляху.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДО ЧОГО ДОВОДИТЬ ГОРДІСТЬ?

Кінь і осел зустрілись на вузенькому місткови. Кінь каже ослови:

— Дай мені пройти.

А осел уперся, не рушиться з місця й каже:

— Дай ти мені пройти, я достойніший від тебе.

— Замовчи, нікчемне сотворіння! — гордовито промовив кінь. — Ти задумав собою величатися? Дурнішого від осла й у світі нема. Недармо в людей пословиця зложилась: дурний, як осел. А кінь розумне звіря. Я приношу чоловікови велику користь.

— А ти, хоч і розумний, зате Богови противний, — каже осел. — Ти такий ненажерний, що тобі й корму не настарчиш. Коли ховалася Божа Мати з Ісусом у яслах від розбійників, то ти все сіно пожер. Йому нічим було прикритися. А я, хоч і дурний, за те угодний Богу. На мені Мати Божа їхала, втікаючи від царя Ірода в Єгипет; на мені й Ісус їхав до Єрусалиму, а ти що... Кінь повинен уступити ослови й слухати його.

Ото вони сперечались, сперечались, один другому перейти не давали. А далі кінь по своїй гордости кинувся на пролом, щоб збити осла з мосту, а самому перейти.

Осел уперся, не посунувся назад, і обидва попадали в воду. А потім бовтаються у рівчаку і не можуть ніяк вилізти.

На ту пору біг по містку собака, розпитав, з якої причини вони попадали, і сказав їм:

— Обидва ви дурні! Гордість і глупота між собою сестри. Як би один з вас був розумний і дав другому перейти, булоб усе гаразд.

В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ НА УКРАЇНІ НЕСПОКІЙНО.

Берлінська газета „Руль" з 11-го осерпня подає під наголовком: „Погроми і підпали" такі відомости про становище на Україні:

„**На селах, особливо на Україні та в північно-західній области, стає все більше й більше неспокійно. На Україні невдоволення селян скероване проти жидівських хліборобських кольоній. Цими днями на Запоріжжу селяне цілковито зруйнували жидівську кольонію ч. 3.**

Розгромивши будинки, селяне тяжко побили кольоністів та їхні родини. Про підготовку нападу було відомо комуністичному начальству, але воно не вжило жадних заходів".

Зараз-же під цим повідомленням таже газета містить другу замітку, яку озаглавлено: „Військова змова на Україні".

В ній читаємо:

„**Військова колегія найвищого суду розглядала справу про військову змову.**

На Україні, коло кордону, в одному з піших полків утворилася група, яка вирішила зробити терористичний акт проти своїх командантів і після цього податися за кордон.

На чолі змови стояли четові команданти: Голуб, Швець і Онищук.

Вони вкрали зброю, набої, кулеметні стрічки. Коли змову викрито, вони втікли, але через кілька днів їх затримано.

Військовий трибунал засудив Голуба та Швеця до розстрілу, а Онищука до 10-ти років увязнення. Найвищий суд цей вирок затвердив".

В останній час в закордонній пресі повідомлялося про те, що в червоній армії, особливо на Україні, зростають антибольшевицькі настрої й що в звязку з цим серед військових були переведені масові арешти.

СКІЛЬКИ ЗАЛІЗНИЦЬ Є НА СВІТІ.

Із світової статистики залізниць виходить, що сітка залізничих шляхів на цілому світі виносить 1,206,504 кільометри, що рівняється майже 30-разовій довжині рівника. Меньшбільш третина всіх залізниць є в Злучених Державах. Німеччина, що перед війною стояла на другому місці, тепер, що втратила території, а з ними яку десяту часть своїх залізничих шляхів, нині стоїть на пятому місці. Канада й Британські Індії, які тому пятнацять літ стояли ще далеко позаду великих країв, нині своїми залізницями заняли друге й третє місце. Росія стоїть на четвертому місці. Майже половина всіх азійських залізниць побудована в Британських Індіях. У довжині кільометрів мають залізниць: Злучені Держави 425,000, Канада 64,000, Британські Індії 60,600, Росія 58,200, Німеччина 58,041, Франція 4[illegible],700, Англія 38,000, Аргентина 35,000, Бразилія 29,400, Мексико 25,300, Італія 20,000, Південна Африка 18,600, Польща 18,400, Японія 13,000, Китай 11,300. Пять частей світа щодо сітки залізничих шляхів діляться так: Европа 361,000 км., Америка 614,000, Азія 124,000, Африка 60,000 й Австралія 47,000. Замітна для дальшого розвитку залізниць взагалі, а для Америки спеціяльно є та обставина, що довжина залізничих шляхів Злучених Держав (від 1924 до 1925 року) зменшилася на 1,700 км. Передовсім причиною того є конкуренція особових і тягарових автомобілів, а також скорий розвиток воздушної комунікації.

— Якого коліру вода?

— Вода не має коліру, але як вложити в неї ноги то почорніє.

ПРОТОКОЛ

XVII. Головної Конвенції Українського Народного Союза, що відбулася на днях від 13. до 18. мая 1929. включно, в місті Ньюарк, Н. Дж.

(40)

Тому, що треба було перевести номінаційні вибори, предс. О. Ревюк зарядив, щоби статутова комісія здала звіт насамперед з параграфів, відносячихся до виборів. Статутова комісія заявила, що вона не поробила ніяких змін в тих параграфах.

Петро Остапчук, дел. від. 142, поставив внесенне, а Михайло Косоноцький, дел. від. 270, підпер, щоби одобрити рішенне Статутової Комісії, відносяче-ся до параграфів про вибори — ухвалено.

По сім предсідатель зарядив номінаційні вибори, пояснюючи, що виборча комісія роздасть бальоти кождому тільки, кілько йому належиться голосів. Відтак знова виборча комісія буде читати делегатів за порядком і буде уважати, щоби котрий делегат не дав більше бальотів.

По відголосованню показалось, що не зголосились по бальоти делегати з відділів: 63, 198, 288 і 358.

Виборча комісія забрала бальоти, а предсідатель зазначив, що на бальоти при кождім імени кандидата на радного має бути подано, з якої він місцевости і що виборча комісія має явитись в суботу рано, 28 мая, 1929, на засіданню з обчисленими бальотами.

По сім відчитано привітні телеграми і листи.

Микола Близнак, дел. відділу 204, поставив внесенне, а Йосиф Мулярчук, дел. від. 130, підпер, щоби запросити на салю нарад полк. Коновальця — ухвалено.

Коли увійшов на естраду присутний в сали полковник Евген Коновалець, делегати повитали його рясними оплесками. Шановний гість зложив привіт Конвенції від імени зорганізованих боевих українських націоналістів. Він запевнив делегатів, що недавно пролята кров не пішла на марно, бо отсе повстають серед нашої молоді нові революційні ряди, і то як серед селянства так і серед робітництва, які продовжують боротьбу проти окупантів наших земель. У тій боротьбі бере живу участь наше жіноцтво. Полк. Коновалець звертав увагу іміграції, щоби вона мала на оці у допомозі краеви не тільки матеріяльну поміч, але й поміч активну розмірно до своїх сил.

Предсідатель конвенції, О. Ревюк, привитав полк. Коновальця від імени конвенції і членів У. Н. С., добачуючи в нім представника тої частини нашого громадянства, яке в мирні часи бореться проти збройного ворога збройною силою.

По промові і привіті полк. Коновальця приступлено до справоздання статутової комісії.

Предсідатель сеї комісії зложив таку заяву:

Світла президіє і ви, шановні делегати та делегатки! Яко предсідатель статутової комісії заявляю, що члени статутової комісії були іменовані згідно з § 27 статута У. Н. Союза. Також заявляю, що статутова комісія зачала свої засідання згідно з параграфом 31. статута У. Н. С. Задачею статутової комісії після § 33 було переглянути статут У. Н. Союза, приготовити поправки або додатки до статута, які буде уважати за потрібні, і предложити їх з своїми порученнями Конвенції до порішення. Хотяй статут не приписує, однак ми думали, що буде річею конечною переглянути всі конвенційні проекти, які наспіли до гол. канцелярії У. Н. С. Вислід праці статутової комісії прочитає шановним делегаткам та делегатам секретар статутової комісії, делегат Гвіздь.

Предсідатель Т. Грицей забрав слово і сказав, що він виготовив реферат щодо конвенцій.

Реферат Т. И. Грицея, головн. предсідателя, в справі введення стейтових і національних конвенцій в У. Н. С.

I. На конвенції в Рочестер, Н. И., порушено справу введення стейтових і національних конвенцій, щоби в той спосіб заощадити видатки конвенцій на будуче. Справа надзвичайно важна, тимбільше, що в теперішних часах потреба багато грошей на ріжні цілі і члени У. Н. С. повинні уважати на се, щоби щадити, де тільки можливо. Гроші потрібні:

1. На збудованне і утриманне Сиротинця і Захисту для старців-членів У. Н. С.

2. На виданне календаря безплатно для членів, о котрий вже від звиш 10 літ упоминаються.

3. На побільшенне органу Свободи, о що також члени вже давно упоминаються.

4. На оплаченне евентуальних інспекторів, котрі моглиби для лучшої пропаганди відвідувати відділи й заохочувати до дальшої праці, устроювати віча і заохочувати нових Українців до вступлення в члени У. Н. Союза, і пр.

II. Щоби ввести в життє стейтові національні конвенції, треба:

1. **Поділити Америку,** властиво стейти і сусідуючі з собою міста, на 10 дистриктів, в кождім дистрикті щоби було, приміром, по 40 відділів У. Н. С.

2. **Тих 40 відділів вибралиби собі місто**, яке найдоступніше, і там відбулиби свою конвенцію в 1-ній або 2-ох днях. На тих конвенціях малиби уложити відповідні проекти й пляни, котрі відтак делегати предложилиби національній головній конвенції, таксамо ріжні зміни до статута моглиби предложити делегати, котрі будуть могли бути вибрані до статутової комісії і до інших комісій, як шконтруючої і верифікаційної.

3. **На дистриктових конвенціях повинен бути** бодай оден урядник екзекутиви, щоби міг давати пояснення на деякі справи, а також відповіди на ріжні запити делегатів, які зїдуться на дистриктову конвенцію.

4. **На дистриктових конвенціях делегати вибралиби** зпоміж себе 3 або 6 делегатів, то є: пр. 5% або 10% (надвишка рахується в користь делегатів) з присутних делегатів, з котрих оден делегат мавби бути призначений до статутової, шконтруючої або верифікаційної комісії, то значить, що 10 делегатів булоби до комісій, котрі привезлиби вже проекти і пляни своїх дистриктів тиждень перед національною конвенцією до міста осідку У. Н. С., де моглиби відбуватися національні головні конвенції.

5. **Бракуючих 4 делегатів до комісій,** то є: статутової, шконтруючої і верифікаційної моглаби покликати головна екзекутива У. Н. С. з вибраних 30 або 50 делегатів через дистриктові конвенції.

6. **Дистриктові конвенції повинні відбуватися** два місяці перед національною конвенцією, то є: в марті що 4 роки.

7. **Дистриктові конвенції складалисяби** з одного головного члена екзекутиви, добре обзнакомленого з статутом та роботою в У. Н. С., і з делегатів тих відділів, котрі належалиби до даного дистрикту. На тих конвенціях мусілаби бути вибрана президія до переведення конвенції. Повновласти делегатів моглиби бути одобрені екзекутивою У. Н. С. перед дистриктовими конвенціями. Треба також вибрати комісію верифікаційну і виборчу, можливо й пресову.

8. **Делегати на дистриктові конвенції** малиби бути вибрані в той самий спосіб, як доси і з такими самими голосами як тепер, приписують §§ 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 і 20 статута У. Н. С.

9. **Головна національна конвенція складаласяби** з головних старих урядників, котрольорів і радних та з делегатів, вибраних на дистриктових конвенціях, то є: коли би було 10 дистриктів і на кождій дистриктовій конвенції булоби 45 делегатів і як би принято, що 5% з присутних делегатів мае бути делегатами на головну конвенцію, то всіх делегатів булоби 30, а старих урядників, котрольорів і радних булоби 20. Отже головна національна конвенція складаласяби з 50 людей. А колиби дистриктові конвенції вибрали 10% з присутних делегатів, то булоби 20 делегатів більше, то є разом головна національна конвенція складаласяби з 70 людей.

10. **На національних головних конвенціях головні урядники** здавалиби справоздання, як тепер на конвенціях, котрі можнаби відтак висилати до всіх відділів У. Н. С., полагоджувалосяби всі справи, які булиби на порядку дневнім або піднесені делегатами чи головними урядниками, а також вибралосяби головних урядників на дальші 4 роки.

III. Кошти дистриктових конвенцій булиби слідуючі:

1. Галя і прочі видатки в 10 дистриктах по 100 дол.	1,000.00
2. Тикети залізничі, прим., 45 делегатів по 5 дол. там і назад (а будуть і танші, навіть по 50 цнт.)	2,250.00
3. Дієта 45 делегатів по 10 дол. за оден день, дистрикт 450 дол., а 10 дистриктів	4,500.00
Разом	$7,750.00
А колиби конвенція мала бути 2 дни, то $4,500 більше	4,500.00
А коли додамо кошт головного урядника около	50.00
(залежить від того як далеко поїде і чи 2 дни чи 1 день), то загальна сума дистриктових конвенцій винесе	$12,300.00

О скільки булоби менше делегатів по дистриктах, то кошти зменшаться, а здається багато буде таких дистриктів, де не буде 40 делегатів, бо всіх відділів покищо маемо 401. Поділивши на 10 дистриктів, випалоби на оден дистрикт тільки по 40 делегатів, але що багато відділів може мати по 2 делегати на дистриктову конвенцію, про те можна приняти пересічно по 45 делегатів на дистрикт.

IV. Кошти національної головної конвенції будуть слідуючі:

1. Потрібні друки до дистриктових і головної конвенції	1,000.00
2. Кошти комісії статутової, шконтруючої і верифікаційної, 10 делегатів по 5 днів по 50 дол., а 5 делегатів по 3 дни по 30 дол.	650.00
3. Залізниця по 30 дол.	420.00
4. Тикети залізничі для 16 делегатів пр. по 30 дол. там і назад (бо 14 делегатів зачислено в коштах комісій) винесуть	480.00
5. Дієта 30 делегатів по 10 дол. денно за 4 дни (бо при меншім числі делегатів можна конвенцію скінчити за 4 дни)	1,200.00
6. Тикети залізничі для 16 головних урядників по 30 дол. (4 урядники є на місци) ..	480.00
7. Дієта 20 старих головних урядників за 4 дни	800.00
8. Ріжні дрібні видатки можна числити на	200.00
Разом	$5,230.00
Колиби однак дистриктові конвенції вибрали на головну національну конвенцію по 10% з присутних делегатів, то прибулоби 20 делегатів більше, а рахуючи такі самі кошти на кождого делегата, то є по 40 дол. за 4 дни і по около 30 дол. за тикети, то кошт буде більший о	1,400.00
Або разом кошти 10 дистриктових конвенцій по 2 дни і головної конвенції 4 дни винеслиби	$18,930.00
А що більша половина видасть на тикети багато менше ніж по 30 дол., то можна безпечно відтягнути	430.00
То тоді всі кошти конвенцій винесуть	$18,500.00

Теперішні конвенції коштують около 40,000 дол. кожда. У. Н. С. вразі уведення дистриктових і національних конвенцій мігби отже скористати що 4 роки около 20,000 дол., які можнаби взяти на видатки, про котрі я згадав на початку мого реферату.

Томуто, колиби нинішна конвенція хотіла фактично щадити гроші на будуче, то треба конечно ввести в життя дистриктові і національні конвенції, тимбільше, що колиби залишити справу як була доси, то за 8 літ не буде це вже конвенція, а хіба віче, складаюче-ся з 500 до 700 людей, з котрими треба буде сидіти по 2 тижні і не буде кінця.

Я пропоную, щоби сей проект приняти і припоручити будучому головному урядови ввести в життя дистриктові і національні конвенції, то є: поділити міста, де є наші відділи, на дистрикти, справити відповідно статут перевести референдум і за 4 роки скликати дистриктові конвенції, де вигідніше, і національну конвенцію в осідку У. Н. С.

Секретар статутової комісії реферує дальше статут У. Н. С. і заявляє, що комісія віднеслася противно до сеї пропозиції з причини: Статутова Комісія передвиджує дві небезпечні точки відносно поділу Союза на округи: 1) Поділеннем Союза на округи відбираєтся демократичне право відділам. 2) Поділенне Союза на 10 округів під теперішню хвилю може привести Союз до розбиття на 10 Союзів, замісць 10 округів, і оце є дуже небезпечне.

Андрій Біскуп, дел. від. 38, поставив внесенне, а Іван Гінда, дел. від. 342, підпер, щоби засіданне в суботу, 18 мая 1929, зачати в 8-мій год. рано. — Ухвалено.

На поставлене внесенне Михайлом Малишевським, дел. від. 193, а поперте Мик. Попадюком, дел. від. 332, засіданне замкнено в пятницю в годині 7-мій вечером.

(Дальше буде).

ЯК ХОДИВ ДО ШКОЛИ...

(Казка. З хорватського).

Колись давно якийсь невчений чоловік захотів ходити до школи, щоби навчитися писати. Він бачив, що письменні люде мають більше пошанівку у суспільности. І так одного дня купив буквар і табличку, кинув їх у торбу та відійшов просто у школу.

— Чого це ти прийшов, приятелю? — питає його вчитель, як побачив його серед дітей.

— Я прийшов, бігме, до школи, щоби навчитися письма — відповів він.

Учитель усміхнувся тай каже:

— Йди додому, ти спізнився до школи.

Тамтой зрозумів це так, що не прийшов у пору, тому вернувся додому. На другий день, ледви сонце показалося, а він у школу.

Коли вчитель побачив його, розсердився та крикнув:

— Що, то ти вже знову тут?

— Так, пане, я прийшов до школи.

— Геть забірайся, коли тобі кажу: ти спізнився до школи!

— Добре, бігме, побачиш чи завтра спізнюся! — подумав собі невчений та вернувся додому.

Завтра рано, ще заки сонце зійшло, осідлав коня, сів на нього тай поїхав до школи. Як був посередині дороги між хатою і школою, кінь форкнув і відскочив на бік. Їздець глянув і побачив на дорозі якісь бесаги (мішки). Зліз із коня та підняв їх. А вони повні грошей!

— Щож мені бідному тепер робити! — сказав сам до себе — Коли маю йти до школи, то що зроблю з цими бесагами? Коли вернуся додому, то спізнюся до школи!

Думав, думав і вкінці придумав: кинув бесаги на коня та завернув в инший бік: відіхав просто до громадського уряду. Скинув бесаги, перекинув їх через руку й увійшов у канцелярію.

— Пане начальнику — став говорити він — Ось я прийшов до вас, щоби повідомити про щось.

— Чого хочеш? — спитав не дуже то привітно начальник.

— Я найшов оці бесаги на дорозі та хочу віддати їх начальству.

— Коли ти їх найшов?

— Як я ходив до школи.

— Ах, непотрібе один, то ти тепер прийшов сказати це! Забирайся додому! — скрикнув начальник, бо думав, що той чоловік найшов бесаги, як іще хлопцем ходив до школи.

А той чоловік відніс бесаги додому, порахував гроші, а як побачив, що найшов, уже не хотів ходити до школи.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний складаю сердечну подяку УНС за уділення мені допомоги з фонду допомогового в сумі 50 долярів.

Д. Ясеницький,
Карнегі, Па.

Жінка: — Коли я за тебе віддавалася, я думала, що ти відважний чоловік.

Чоловік: — Таке всі инші думали.

DO YOU KNOW WHY --- A Dog Never Bites Anyone Until --- the First Time? INTERNATIONAL CARTOON CO. N. Y. 372 Drawn for this paper By Fisher

OH POSH DON'T BE AFRAID OF HIM SIR HE WOULDN'T BITE ANYONE. HERE ROVER

TAKE THAT BLOOD THIRSTY QUADRUPED AWAY FROM ME

HE'S A PET HE WOULDN'T BITE ANYONE

THAT'S WHAT THEY ALL SAY

NAW, HE WOULDN'T BITE ANYBODY

NICE DOGGIE

OU!

I ASSURE YOU THAT'S THE FIRST TIME HE EVER BIT ANYONE

NO THEY NEVER BITE ANYONE TIL THE FIRST TIME